

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

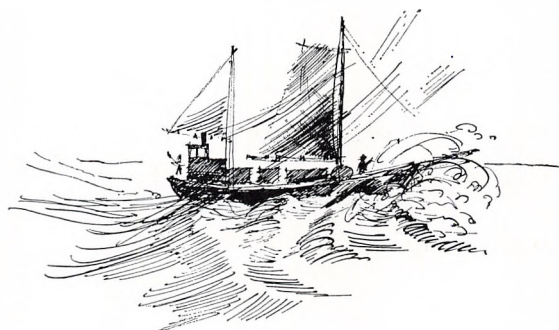
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VESTJYLLANDS
HØJSKOLE

årsskrift
1978

Udgivet af
Vestjyllands Højskoles Elevforening

Redaktør: Günther Pollmann

Omslags- og strandbillede: Jørgen Borg

Tryk: Gullanders Bogtrykkeri a-s

Indhold

Uskyldens tema	side 5
H. Boye Jensen	
Hvad er det vi gør?	side 13
Poul Hillerup	
Vær lidt varsom	side 20
Günther Pollmann	
Fra Grundtvig til det moderne skoledemokrati	side 27
R. John Van de Maele	
Nyt fra elevforeningens bestyrelse	side 33
Generalforsamling den 24. september 1978	side 34
Vestjyllands Højskoles Elevforening . Regnskab	side 36
»Vestjyder og spillemænd«	side 37
Regnskab for Folkemusik week-end	side 40
Huskeseddel for 1979	side 41
Nyt fra Landsforeningen af Højskoleelever	side 42
Trine Dirks	
Nyt fra Højskolernes Sekretariat	side 45
Arne Andresén	
Elevlister	side 46

Uskyldens tema

En linie i Klaus Rifbjergs forfatterskab

Af H. BOYE JENSEN

I 1959 skrev Klaus Rifbjerg en artikel, som bar overskriften: USKYLDENS TEMA. I den siger han, at det at fange uskylden er som at gå på jagt efter sommerfugle med et alt for stormasket net. Man styrter af sted over stok og sten for at fange sommerfuglen, og endelig får man den da omsider i nettet, men ak, maskerne er for store, og den smutter væk mellem fingrene på en. Rifbjerg udmønter sine tanker om uskylden i mere konkrete eksempler:

Man tager på ferie i sommerhuset, og fra det øjeblik man åbner døren til sommerhuset, og den bedøvende duft af gamle somme strømmer en i møde, fortabes man lykkeligt. Man gør de tusinde ting, man har glemt at gøre i vinterens løb, gør det altsammen hovedkuls og med armene fægtende til alle sider, mens tiden og solskinnen løber gennem det stormaskede net, som vajer over ens hoved. Først på hjemturen ser man, at børnene har udvidet sig og fået røde og brune farver som japanske blomster, man har kastet i en skål med vand, først for sent opdager man, at den, der sidder ved siden af en, er smukkere end nogensinde og blankøjet vender sig for at se tilbage på det, som allerede nu er det tabte land.

Men så kan det ske, at trangen bliver for stærk, at man må vende tilbage. Men selvfølgelig bliver en sådan tilbagevenden en fiasko, for nu er det ikke sommer mere, og sommerhus og have og strand og hav har ganske forandret sig. – Som Rifbjerg siger: »Nu er vi til overs, vi sommererobrere, der aldrig kan tænke og føle i tide, men kommer færende i utide for at fange det, der forlængst er gået på træk.« Og lidt senere hedder det i samme artikel: »(Man) bliver langsomt klar over, at flugten mod lykkelandet og uskyldens hjemsted er umulig.« Der sættes punktum med følgende ord: »Uskyldens spejl er dugget til, men i sig føler man alligevel et glimt, en refleks af, at man er kommet for sent efter uskylden, men samtidigt også for tidligt.«

Artiklen jeg her kort har gengivet, kalder Rifbjerg som sagt USKYLDENS TEMA. Det forekommer mig, at vi med denne artikel har fået en nøgle i hænde, der kan lukke os ind i væsentlige

dele af Rifbjergs forfatterskab. Menneskers forhold til uskylden er et hovedtema i mangt og meget af det, Rifbjerg har skrevet.

Det kan ikke være tilfældigt, at hans første roman har ordet uskyld i sin titel: Den kroniske uskyld. I denne bog skildres en række personers forhold til uskylden. Lad os nøjes med her at følge de to venners skæbne – Tores og Janus' vandring fra uskyldens verden ind i den voksnes. De to er meget forskellige. Den ene, Janus, vokser op i et almindeligt borgerligt hjem med far og mor og søskende. Den anden, Tore, har kun sin moder, der er et usædvanligt levende og varmhjertet menneske. Tore er meget køn og meget begavet og er et menneske, der 12 år gammelt er harmonisk og frit. Janus er en anden type, ikke så køn, ikke så harmonisk. Han har allerede som 12-årig været gennem adskillige konflikter og lidt adskillige nederlag. Han har med andre ord næsten fra lille af i små doser fået et vist kendskab til den voksnes verden. Det har Tore ikke. Han er endnu – 12 år gammel – et uskyldens væsen. Det bliver Tores ulykke, at hans møde med verden: smudset – hadet – brutaliteten – døden finder sted så sent og så pludseligt og så voldsomt. Hans mor forelsker sig i et dæmonisk mandfolk – hun bliver pryglet, og som følge heraf aborterer hun, og Tore er vidne til det hele. Her får Tore sit knæk. Hans møde med den voksnes verden har været så voldsom og skræmmende, at han ikke mere tør møde den. Han klamrer sig til uskylden og sætter den som et skjold for sit bryst mod den ubarmhjertige verden. Men dybere set er det kun et papskjold, for inderst inde er hans uskyld eller hans tro på uskylden blevet knust, da han så sin mor blødende og sønderknust i sengen. Han vælger uskylden, som han ikke tror på – i dødelig skræk. Dette er den kroniske uskyld.

Janus på sin side går over i de voksnes række i samme adstadige tempo, som han hele tide har bevæget sig i. Han kender den voksnes verden med dens mangfoldigheder af uhumskheder og med dens forkrænkelighed, men han har stadig en vis tro på uskyldens ugribelige virkelighed. Tore er ved at gå til grunde i et nervesammenbrud, men reddes måske på klinikken ved elektrochokket. I hvert fald kan Janus efter et besøg hos Tore vinke til ham og råbe et forhåbningsfuldt »vi ses«. Janus håber på at træffe Tore engang uden for hospitalet, men egentlig helbredt kan han nu ikke blive, før han kommer af med sin kroniske uskyld. D.v.s. før han kan præstere blot et lille stykke af en tro på uskylden, som modgift mod det destruktive i livet.

Rifbjerg har i en novelle. han kalder »Såret«, gengivet den stemning af dyb sorg og fortvivelse og kvalme, som en dreng oplever, da han første gang bliver klar over, at livet ikke er fuldkomment, at den voksnes verden har visse skyggesider. Dette er ikke noget, der direkte bliver ham fortalt, men det er noget – måske i forældrenes forhold til hinanden – et tavst skænderi med øjnene – der virker ad intuitive eller elektriske veje ind på hans sind og giver ham den nye erfaring. Historien handler med andre ord om en drengs første besværlige skridt bort fra uskyldens sfære i retning mod en barskere.

I digtet ENGANG har Klaus Rifbjerg gennemspillet det samme tema:

ENGANG

Engang tænkte jeg kun flygtigt på
hvad alt skulle blive til.
Solen ramte om sommeren
den gyldne mørter på sekretæren
og nede i kælderens stillede min far
riven på plads.

Når jeg stod op om morgenen
fandtes mine sko lige for hånden,
jeg vaskede mig
klædte mig på
spiste morgenmad
og cyklede mellem villahække
ind til byen.

Selv det som andre vil kalde grimt
fandt jeg tryghed i.
Der var ikke noget slemt
i griselugten fra sundholm,
og de skrappe skyer af tobaksstøv
fra Augustinus og American Tobacco
styrkede kun længslen
efter voksen uafhængighed.

Når jeg kom hjem stillede jeg cyklen
på den lille gårdsplads.

gik gennem gruset ind ad hoveddøren.
Hvis der var nogen,
sagde jeg dav,
ellers fandt jeg bare min mad
(fem stykker: et med leverpostej,
et med spegepølse, et med kødpølse,
et med æble og et stykke franskbrød med ost) –
og spiste den.

Om aftenen når vi havde spist
og hørt radioavis
(jeg læste for det meste lektier om eftermiddagen)
kom en eller to af mine venner tit.

En nat kan jeg huske
det pludselig gik op for mig
at jeg engang skulle dø.

Jeg lå længe i mørket
med en stor fornemmelse over mig,
og inden jeg faldt i søvn
tænkte jeg meget på de ting,
jeg har nævnt her i digtet
og følte at jeg allerede havde mistet dem.

Den tilstand, som her falder ind under begrebet »engang«, har Rifbjerg mange navne til: uskyldens hjemsted – det tabte land – lykkelandet – lyksalighedens ø – før syndflodstiden osv. Efter hans opfattelse, sådan som vi tidligere har været inde på, kan mennesket ikke se og føle på tilstanden, mens den er der, men kun opleve den som noget svundent eller noget kommende. Her i digtet bliver lykkelandet – for nu at vælge dette udtryk – anskuet som et tabt land, men et land, hvor *alt* var i den skønneste orden. Alle ting var fulde af betydning, mening og inspiration: solens stråler i morteren, den daglige morgenvask, hjemkomsten fra skolen, mellem-maden, radioavisen; alle de banale og trivielle ting og begivenheder var her i lykkelandet dybt personlige, spændende og nye. Selv nikotinskyerne fra tobaksfabrikkerne havde ikke noget fordærveligt ved sig, men styrkede kun længslen efter voksen uafhængighed. Dette lykkeland holder op med at eksistere som en konkret virke-

Foto: Ole Bengt Lund

lighed, da døden holder sit indtog. Tilbage bliver da kun en refleks af det, der var engang.

I romanen OPERAELSKEREN skildres en mand, der flygter ud af et i og for sig lykkeligt ægteskab i jagten på en erotisk lykke-drøm. Drives af denne drøm fra den ene kvinde til den næste. Fra det ene seksuelle forhold til det andet. Først langsomt og tøvende, men efterhånden vildere og vildere, mere og mere formåls-løst, til sidst helt afsindigt. Ender formodentlig i det totale menne-skelige forlis. Elektrochokket bliver vel, også her, mandens sidste chance for at vende tilbage til virkeligheden, livet.

Alle mennesker har i følge Rifbjerg en eller anden art forhold til uskylden. Det er noget elementært og alment. Hverken kong Salomon eller Jørgen Hattemager er uberørte af uskylden. Også den rå og »udannede« må bakse med den, som det ses af følgende lille uddrag af novellen: SKU VI IKKE NØJES MED EN KOP TE?

– »Oscar er min gamle soldaterkammerat. Vi lå på det fjerne Bornholm, og i sådan en ødemark kan man ikke tillade sig at være prikken, når det gælder udvælgelsen af mulige kammerater. I til-fældet Oscar var der iøvrigt ikke tale om valg. Dvs. han valgte mig, og jeg lod mig indfange, fordi der i belægningsstuens blan-ding af fjætkanonader og slibrige historier var noget forsonende ved Oscars humør. Han grinede af det altsammen. Det var, som om fisene ikke kunne blive sjappede nok, ikke uhumske nok. Oscar tog begge dele op med næsten poetisk energi. Blev der sluppet en vind, kunne han altid selv overtrumfe den i lydæssig og duftæssig kvalitet, og når pointen faldt i den syttende version af historien om sømanden og nonnen, tog han fat på den og begyndte at bygge den ud, forstørre den, tvære den ud, galoppere med den, glemme den, flyve af fra tangenten, fantasere sig et andet sted hen. Kort sagt han havde skabende evner, der gjorde det nedrige stort og gav selv prutter en vis monstrøs pragt.

Naturligvis krævede hans indsats, at der blev trukket på særlige ressourcer. Der skulle kraft til at bevæge sig på dette omdrejnings-tal i længere tid ad gangen, og ind imellem faldt Oscar sammen. Det kunne vare kort eller langt, dykket var dybt, og det store men-neske forvandlede sig på sekunder fra noget urimeligt struttende til noget uendeligt sammenfaldet. I begyndelsen så de andre på stuen undrende til og smågrinede lidt – måske fordi de troede, det var et led i underholdningen – men så blev de utålmodige og ond-

skabsfulde. Er man vant til at få underholdningen serveret i store doser, vil man have den hele tiden. Publikums labilitet er overvældende: enten begejstrede klap eller en forarget tuden. Oscar vendte sig mod mig. Måske var det, fordi jeg var den mest kedelige eller mest dannede på holdet, den mest ufarlige, den der var lettest at sætte sig på, eller også lignede jeg den åndelige Røde-Korssoldat, han havde brug for. Han sad på sengekanten og stirrede med ludende hoved over på mig: Gud, hvor er jeg deprimeret, sagde han. Poserne under øjnene var allerede dengang fremtrædende, og når han fik sine moods, sank de nogle tommer længere ned ad kinderne. Jeg skal ikke trætte med hundesammenligninger, men deprimerede mennesker – i hvert fald Oscar – kommer let til at se ud som tiggende hunde – dyr gjort komplet stupide af deres indvendige, uforståelige melankoli. Jeg sad og savnede et stykke sukker at lægge på snuden af ham, men spurgte i stedet høfligt:

Hvad er der i vejen?

I vejen?

Ja!

Det hele!«

For mig at se er der et eller andet gedulgt, der driver denne Oscar til at køre i det allerhøjeste gear og for fuld udblæsning. Det er angsten for tomheden. Det er en dragnings mod en uskyld, han dybest inde ikke tror på, en art kronisk uskyld. Han prøver på at overbevise sig selv og andre om, at livet er festligt, herligt og spændende, skønt han inderst inde og under det hele godt ved, at livet er sådan, som han udtrykker det i depressionen. Der er noget i vejen med det hele. Og »det hele« skal tages i sit fulde omfang. Det er selve roden på livets træ, der er rædden.

Hos Rifbjerg fremstilles den menneskelige tilværelse ofte som noget tvetydigt, noget modsigelsesfyldt. Det gælder også hans opfattelse af uskylden. På den ene side opfatter han længslen mod uskylden som en slags arketypisk, grundliggende længsel mod moderskødet – længsel mod det bløde uforpligtende og beskyttende mørke i moders liv, altså som en flugt fra livet med dets store, udfordringer og besværligheder. – På den anden side rummer længslen mod uskylden elementer af modsat karakter, så man kan opfatte uskyldens refleks som det vitamin, der mere end noget andet er med til at give mennesket mod. Eller som det svømmebælte, der hindrer den svømmende i at gå til bunds.

Hos Ribbjerg kan man møde skikkelser, der af den ene eller den anden grund længes så stærkt mod moderskødet, at de har anskaffet sig en kuvøse. Det gælder f.eks. Walter i novellen *Renovation*. Walter er professionel træner i tennis ved et mondænt turisthotel. For ham er tennispillet, og hvad det står for: de lige linier – de ensartede baner – de hvide sko og bukser – trøjen med de røde og blå striber ved halsudskæringen, blevet hans kunstige moderskød. Den lune hule han gemmer sig i for at holde livet, det der er udenfor, ude. Men kuvøsen er ikke ganske tæt. Det kan trække ind. Det er f.eks. ikke sjældent, han bliver grebet af melankoli om morgenen, og det er ikke altid, den kolde bruser kan få bugt med den. – Kuvøsen brister, da Walter opdager, at en person i løbet af natten er brudt ind på toilettet og har besørget over det hele på gulvet og ikke i toilettet. Efter denne »ubegribelige« hændelse kan Walter befri sig for sin kuvøse. At han gør det ses af, at han samme dag foretager sig to (førhen absurde) ting: han tilbyder en dame en gratis lektion i tennis, blot fordi han har lyst til det, og han stanger sin kone et blåt øje.

Her kunne vi passende slutte med nogle ord af Pascal:

Erkendelse af Gud uden erkendelse af elendigheden skaber hovmod.

Erkendelse af elendigheden uden erkendelse af Gud skaber fortvivlelse.

Erkendelse af Jesus Kristus giver den rette middelvej, fordi vi her finder både Gud og den menneskelige elendighed..

Overført til Ribbjergs begrebsverden kunne dette måske udtrykkes sådan:

At leve i uskylden uden at kunne eller ville se elendigheden fører til afstumpethed.

At leve totalt uden for uskyldens sfære fører til fortvivlelse.

At leve med en dyb viden om livets elendighed og samtidig se den i reflekslyset fra uskylden er middelvejen, der hvor angst og mod holder hinanden i skak.

Hvad er det vi gør?

AF POUL HILLERUP

»Økologer er en mærkelig samling mennesker, der tror at man bør forsøge at forstå konsekvensen af sine gerninger, inden man foretager dem.« Siger L. C. Cole i 1969, i en artikel om menneskenes indvirkning på naturen. – Det ville være dejligt at kunne kalde sig økolog!

Det ville være dejligt at være fri for brækkede arme, ben, nakker samt ødelagte lunger, leverer, hjerter, hjerner osv. Eller ødelagte arbejds-, bolig- og frimuftsmiljøer. Eller alle mulige andre ting, som kunne være undgået!

Nu er det vel heller ikke kun negative virkninger, vi får, når vi »gør« noget. Men det vi gør, det får konsekvenser. Og hvis vi for eksempel kunne tilrettelægge produktionen af forbrugsgoder således, at der ikke var fare for forurening af jordbund, åløb, fjord, hav, planter, dyr, mennesker osv., så ville det være det bedste vi kunne gøre. – Bare for at tage et eksempel. – Eller vi kan begynde at bruge alle de ting, der kasseres rundt omkring. Denne gerning ville få mange heldige konsekvenser: ressourcebevaring, udnyttelse af menneskelig fantasi og arbejdsglæde, for at nævne nogle virkninger i flæng.

Der er mange mennesker, der »gør« noget rundt om i landet. Og det er mange forskellige ting, der bliver udført. Noget er opbyggende, noget er nedbrydende, noget er begge dele, og andet er midt i mellem.

Et af de steder, hvor der er nogle mennesker, der »gør« noget, er Vestjyllands højskole. Jeg vil prøve i denne artikel at gøre rede for noget af det vi foretager os, og med baggrund i et par citater forsøge at skitsere, hvad vi kan håbe på at få som resultat.

Vestjyllands højskole er oprettet ud fra gode gamle afprøvede ideer om, hvad en højskole er. En videreførelse af N. F. S. Grundtvigs ideer, eller rettere sagt, en videreførelse af en praktisk fortolkning af disse ideer, som de har været udført på forskellige skoler rundt om i landet, i tidens løb. Det har altid været lidt svært at pege på en konkret, givtig handlemåde, der netop giver det re-

sultat, som Grundtvig i sin tid forestillede sig resultatet, eller som elever fra disse skoler mente det skulle være. Derfor vil jeg prøve – ved hjælp af to citater – at finde frem til, hvad to tidligere højskolefolk mente var målet, og hvordan de så mulighederne for at nå det.

Jakob Knudsen, forfatter – i en periode højskolelærer – skriver i tidsskriftet »Den danske Folkehøjskole« 4. årgang, 1. hefte 1904, »Om folkelig vækkelse og dannelse som højskolens egentlige opgave«.

»Grundtvig var demokrat, ikke af sociale, men væsentlig af nationale grunde. Han så, at i vor bondestand havde danskheden sine rødder og sin rigeste vækst, hvorimod den på mange måder var afbleget og falmet, blandet med fremmede elementer i de højere lag. Derfor ønskede han altid trivsel, udvikling og magt for bondestanden. Og hele hans skolevirksomhed har dette til formål.

Nu er altså det øjeblik kommet, som Grundtvig ventede på: bondestanden har virkelig fået afgørende indflydelse på det offentlige liv i Danmark. Men hvor ofte hænder det nu ikke, at bonden vel når frem til en magtstilling, men lader sit eget bondevæsen i stikken, lader sin rene danskhed bag sig og antager en højere classes halv- eller kvartfremmede væsen. Dette volder atter, at bonden, rent praktisk, bliver en ringere forkæmper for sin egen stand og for middelstande i det hele, idet han altfor meget lader sig røre og lede af den akademiske verdensmands-dannelses repræsentanter, af byråkrati, adel eller handelsstand. Han efterligner ofte deres dragt og væsen, og – hvad værre er – han går som oftest ind på at benytte deres våben, som han ingen færdighed har i at bruge, i ordkampen mand og mand i mellem.

En begavet bonde, der holdt fast i sit eget væsen, sin egen – ikke just dialekt – men måde at tale på: sit eget ordvalg, sin reservethed, sit muntre lune, sin tørre spot, – en bonde der således helt var sig selv f.eks. i en debat, ville næsten være uovervindelig, hvad enten det var i rigsdagssalen, i amtsrådet eller i sognerådet, han optrådte.«

Det var Jakob Knudsen i 1904.

J. Th. Arnfred, forstander på Askov højskole fra 1928 til 1953, holdt i 1931 en tale ved det nordiske højskolemøde på Askov høj-

skole. Der sagde han bl.a. under emnet: Hvilket livssyn bærer vort arbejde?

»Jeg havde drømt om, da jeg valgte mit emne, at det ville være muligt ved et møde som dette at give klart udtryk for det, som er fælles for højskolen, men jeg har opgivet det.

Det er jo let nok at give visse ydre bestemmelser, men også ret uvæsentligt. Højskolen er en skole for voksne, der ikke tilstræber erhvervsmæssig uddannelse, men almen oplysning. Det er ikke en klasse-skole, men en skole for hele folket. Det er ikke en formindsket gengivelse af universitetet, men en selvbesindelse på vor folkelige kultur.

Men med disse bestemmelser er vi ikke kommet ind til livssynet. Kunne det ikke tænkes, at løsningen var, at det fælles for højskolen ikke er et bestemt livssyn, men et livssyn i det hele taget, d.v.s. at den enkelte skole arbejder ud fra sit livssyn. Dette er ikke noget selvfølgeligt. Idealet for skolen i almindelighed er den objektive meddelelse af sandhed. Det fortælles om Pythagoras, at han grundlagde en skole i Krotone og samlede videlystne unge mænd om sig, men lod i den første tid sine lærere alene undervise: når så den unge mand havde lært geometri, tallære og meget mere, kom han til Pythagoras og sagde: nu har jeg lært alle disse fag, men jeg er endnu ikke tilfreds, for jeg savner sammenhæng i det hele. Så tog Pythagoras eleven med ind i den inderste gård og åbenbarede ham sammenhængen i tilværelsen og udviklede det helhedssyn (den syntese), der sætter alt på den rette plads.

En sådan ordnende opgave har folkehøjskolen nu, men syntesen, helhedsopfattelsen, er altid båret af et livssyn. De unge møder i skolen med en forventning om et helhedsindtryk ud over den verden vi lever i, stoffets såvel som sjælens – bryder sig ikke så meget om de mange detaljer, derfor har foredragene deres betydningsfulde plads trods alt. Det er som at stige op på et højdepunkt, hvorfra man i et samlet blik ser landet – overfladisk ganske vist, men dog af stor værdi for den, der i forvejen kender noget til landskabets enkeltheder.

En af mødedeltagerne, der er rejst, sagde til mig forinden: »Du skal sige det, der ellers ikke bliver sagt« – »Ja, hvad er det?« – »Sig, vi skal erkende nederlaget« – Hvad var meningen? Ja, det har ikke noget med dalende clevertal at gøre eller forældede undervisningsmetoder, men snarere med forkyndelsen. Dr. Petander (en

tidligere taler på mødet) talte i går om industriens ungdom, der kedede sig over Grundtvigs salmer og havde andre behov. Vi behøver nu ikke at rejse til fjerne industricentre for at finde dem, kan hælde vi slet ikke behøver at rejse, fordi sådanne unge kommer til os, unge, der er trætte af den åndelige tale, tidligere slægter har glædet sig ved. Det nytter jo ikke, vi hævder, vor tale er rigtig, at vi siger ganske det samme som Grundtvig og den første generation sagde – og som vi har sagt hele tiden.

Det er åndens væsen at gøre alle ting nye, men om vor gerning ældes, hvilke slutninger kan vi da drage deraf? Nytter det at erkende nederlaget, – næppe, hvis vi bliver stående derved, men erkendelsen kan være det første skridt til, at det bliver anderledes. At vi vinder forståelse af, at vi ikke kan regne ud, hvorledes vi skal sige det, og at det har liden interesse, at vi siger det rigtige, at al tale om ånden nytter kun lidet, at vi ikke kan nøjes med mindre end ordet talt af ånden. Vi står i den nordiske folkehøjskole med dens irrationelle forening af forkyndelse og skole og skal føre fædrenes gerning videre, så må vi da besinde os på, hvad ånd vi vil tjene og selv blive stille og lytte, så bliver det vel også os givet at tale, så de unge lytter, gribes eller frastødes, men dog kommer i bevægelse ud af ligeegyldigheden.«

Disse to tilkendegivelser af, hvad henholdsvis Jakob Knudsen i 1904 og J. Th. Arnfred i 1931 mente om højskolens virke, viser for mig en udvikling, der siger noget i denne retning:

Højskolerne startede deres virksomhed i midten af 1800-tallet og blev til en skoleform, der kunne bruges af en tidligere – igennem mange generationer – unyndiggjort befolkningsgruppe, bondestanden. I 1904 konstaterer Jakob Knudsen, at bondestanden nu virkelig har fået afgørende indflydelse i det offentlige liv i Danmark, og at der ligger en opgave i at bevare sin identitet. I 1931 siger J. Th. Arnfred, at der ligger en opgave i at være opmærksom på »industriungdommens« behov.

Nu, i 1978, har vi »industriungdommen« som elever på højskolerne. Meget er naturligvis ændret, og som J. Th. Arnfred skriver, så er det »åndens væsen at gøre alle ting nye«. Eller sagt på en anden måde: Hvis vi skal lære af andres erfaringer, må vi samtidig kunne omforme og tilpasse disse erfaringer, til den aktuelle situation vi står i. Eller for at bruge nogle af Jakob Knudsens ord,

så ser jeg stadig en opgave i at »ønske trivsel, udvikling og magt« for en umyndiggjort, og dermed undertrykt befolkningsgruppe.

Vort samfund er blevet mere dynamisk end det var i 1904, så derfor er det ikke muligt at hæfte en enkelt stands betegnelse på denne umyndiggjorte befolkningsgruppe. Men dette er heller ikke hovedsagen – det med betegnelsen. Hovedsagen er, at der findes nogle skoler, der har tilbud som satser på trivsel og udvikling. Og at disse tilbud er fordøjelige.

Her er vi så inde på skoleformen. Den har stor betydning for »fordøjeligheden«. Jeg vil prøve at skildre det ud fra vor egen situation.

Vi har kurser fra oktober til jul og fra januar til sidst i april. Her tilbyder vi en række forskellige emner og fag. Det vi planlægger på forhånd, er fagene. Med disse tilbud som udgangspunkt opstår det, der fylder mindst lige så meget som det planlagte, nemlig det sociale liv. Der hvor de enkelte personers tanker og »private« gøremål bliver sat i relation til alle de andre personers tanker og handlinger. – Det gælder kursister så vel som fast ansatte. – Der opstår et miljø, hvor det ikke kun er fagtilbudene, der har betydning (ja sommetider er de ligefrem en hindring for ønskede aktiviteter), men hvor fagene, og det der foregår i den tid der er afsat til disse, bliver vurderet i forhold til personlige og fælles opfattelser af, hvad der er vigtigt at beskæftige sig med. Eller hvad der er af betydning for mit/vores liv.

Det jeg har beskrevet ovenfor kan også formuleres, således som en gruppe af elever og en lærer har gjort det her i november måned. De havde som udgangspunkt at skrive en tekst, der skal bruges som annonce i dagbladene.

»Vi, medarbejdere og elever på Vestjyllands Højskoles efterårshold, har en masse spændende aktiviteter i gang i skolestuerne, i batik- og keramikværksteder, i vævestuen, på scenen, i fotorummet, på vort genbrugsværksted og i naturen omkring os.

Dette skulle gerne videreføres, for vi mener, at vi gennem samarbejdet om alle opgaverne har fået et klarere syn på vor egen hverdagssituation. Fællesskabet har givet en tænkepause til den enkelte, har givet mere tro på egne kræfter og mere mod på livet. Vil du høre nærmere?

Kontakt Vestjyllands Højskole,
6950 Ringkøbing, tlf. (07) 32 16 72.«

Ja, det er så det vi håber vil lykkes!

Det viser i grunden helt godt den situation, at vi ved, hvilke behov vi gerne vil dække, men vi er i grunden usikre overfor, hvordan vi skal fortælle om det, således at de mennesker, der har behovet, også kan se, at det er her, det sker!

Jeg beskrev skoleformen ud fra de lange kurser om vinteren. Men vi forsøger faktisk det samme på de kortere kurser om sommeren. Her har vi en lidt anden måde at gøre det på, idet vi koncentrerer os om en aldersgruppe/befolkningsgruppe på de 2 ugers ældrekurser. Og på temakurserne koncentrerer vi os om kun ét tema. Her spiller tidsfaktoren altså en meget stor rolle. Men på trods af den meget korte tid opstår der tit meget intensive miljøer på disse forskellige typer af sommerkurser.

Til slut vil jeg berette lidt om elevforeningens virke. De har det faktisk svært! De tidligere elever. Det er jo nærmest umuligt at beskrive, hvad der er fælles for de forskellige »årgange«. Sådan som jeg har beskrevet det foran, så hænger det jo netop sammen med, at det miljø der opstår én vinter, det kan ikke være det samme som det, der opstår en anden vinter. De få holdepunkter, der er, er medarbejderne og så bygningerne. (Der er mange der konkluderer, at så må vi se at få en mærkesag, en profil).

Men en følge af dette er bl.a., at de enkelte personer i elevforeningens bestyrelse er fra samme årgang. Det er der ikke noget forkert i. Og med den bestyrelse vi har nu, er det åbenbart kun en styrke. De er i hvert fald i stand til at arrangere noget, der er samlende for alle årgange. Her tænker jeg selvfølgelig på den forgangne sommers folkemusik-weekend.

Af øvrige faste arrangementer er fastelavnsfest, elevmøde (generalforsamling) sidste weekend i september, samt udgivelse af årsskrift. Til årsskriftet kan alle og enhver sende et bidrag!

Dette er så mit! Det jeg har skrevet er min opfattelse af, hvad vi helt praktisk foretager os. Når jeg skriver »vi« skal det forstås sådan; og ikke sådan at vi alle har sat os ned og sagt, at nu er vi enige om at dette er den eneste forklaring.

Det er set »herfra hvor jeg står«.

*Uær lidt varsom denne ene morgen,
træd forsigtigt i den nye sne;
husk at her har endnu ingen gået,
her bliver alle dine spor at se.*

(Grethe Risbjerg Thomsen, »Digte« 1945)

Henne agter stod jeg. Jeg klamrede mig fast til en lejder og stirrede koncentreret ind mod Hvide Sande, der nu og da forsvandt for mit blik og skjultes af en høj bølge, der kom væltende. Min koncentration gjaldt ikke så meget fiskerbyen, som det, at holde styr på mit mellemgulvs besynderlige opførsel eller rettere oprør. Kort sagt: jeg var søsyg og stod nu her agter og fodrede måger, som fiskeren Vagn grinende udtrykte det. Det var sen aften søndag, den 13. august. Jeg befandt mig om bord på RENITA af Ringkøbing, der i dette øjeblik var på vej ud i Nordsøen for at fiske torsk. Et længe næret ønske om at komme ud og opleve fiskerlivet vesten for Nr. Lyngvig fyr var hermed gået i opfyldelse, med alt hvad dermed fulgte. Togtet skulle vare en uge, og vi havde 12–14 timers sejlads foran os, inden vi nåede ud til den første fiskeplads. Indrømmes skal det, at jeg, som jeg stod her og vendte vrangen ud på mig selv, sendte en vemodig tanke hjem til højskolen, der stod sikkert og solidt på fastlandet et eller andet sted østen for mig. Under mig vibrerede dækket af motorens og skrueakslens rystelser. Køl vandet anedes som en stribe af sort og hvidt derude i mørket. En trøst for mig var det, at selv skipperen sagde, at vejret var noget uroligt og slet ikke indrettet på turiture. Vejret ændrede sig ikke ret meget i løbet af ugen, så da den værste søsyge var overstået, blev min foretrukne plads under frivagten (når jeg ikke lå i min køje) derfor det øverste trin af lejderen ned til lukáfet. Her kunne jeg holde mig så nogenlunde fast ved at klemme lårene mod nedgangens sidevægge. Jeg sad i læ under hvaldækket og – hvad vigtigst var – herfra kunne jeg fokusere mit blik mod noget, der i det mindste tilsyneladende var fast forankret i universet: en måge, der hang stille i luften over mig – en bølge, der fulgte båden side om side et stykke vej – en fjern horisont – eller bedst: stjernerne i rummet over havet,

når det en sjælden gang var klart vejr ved nattetide. Det, at jeg kunne fæstne blikket mod disse ting, gjorde, at jeg kunne holde mine indre organers vedholdende oprør under behersket kontrol, så jeg i disse enetimer kunne få ro til at lade tankerne gå på vandring hid og did.

Har I lagt mærke til, at det i mange tilfælde er sådan, at det man er længst væk fra målt i afstand ofte er det, der er en nærmest i tanken? I den uge jeg var på Nordhavet, tænkte jeg meget på højskolen, på de mennesker og hændelser, jeg forbandt hermed. – Nu skal jeg nok prøve på at afholde mig fra at blive grebet af den »bekendelsesmani«, der på mange måder kommer til udtryk i dette efterår. – Men også fiskernes spørgsmål ledte mine tanker ind på højskolen og dens eksistens, dens berettigelse og funktion. Jeg fortalte dem i den forbindelse, at en højskole i mangt og meget kunne lignede ved livet om bord på et skib: livet på en højskole foregår i det daglige på et ret begrænset areal – ligesom besætningen på et skib arbejder, spiser og bor eleverne sammen døgnet rundt – ligesom om bord på et skib vil intet kunne fungere, hvis man ikke arbejder hånd i hånd – man kan ikke bare springe over bord, når det passer én, uden at det vil få fatale følger for den enkelte og for fællesskabet. En kurs skal afstikkes, men uforudsete hændelser kan foranledige, at man må skifte kurs eller krydse sig frem. Og endelig kan man på en højskole lige så lidt som om bord på en fiskekutter på forhånd garantere noget som helst om »togtets« resultat eller udbytte. Det afhænger af så mange ting: held, dygtighed, tolerance, vilje til samarbejde og tillid til, at enhver vil gøre sit bedste.

På den anden side fik jeg oplevet lidt af, hvad fiskeri det var. Fik noget af svar på, hvad der – ud over en rimelig god hyre – fik folk til at tage på havfiskeri på trods af udfordringen i vind og vejr, på trods af afsavn, på trods af at en fiskekutter er Danmarks farligste arbejdsplads. Skal jeg koncentrere svaret i en enkelt sætning, vil jeg bruge et klassisk citat fra det gamle Rom: »Navigare necesse est – vivere non est necesse«. Lidt frit oversat betyder det: »At sejle er nødvendigt – at leve er mindre nødvendigt«. Eller for at sige det på den måde, jeg tror, en fisker vil sige det: »Hvis jeg ikke kan komme ud at fiske, så er livet ikke værd at leve«. Og det er vel et svar på det væsentligste spørgsmål, der

overhovedet kan stilles til denne tilværelse: »Hvad skal det til, for at livet er værd at leve?« Det er et spørgsmål, som du og jeg stiller os selv mange gange. Det er et spørgsmål, som nu og da stilles til højskolen – ofte i den tro, at højskolen kan svare klart og præcist på det. Det kan den ikke, det har den aldrig kunnet. Det kan kun du selv. Vi kan samtale og dermed hjælpe hinanden et stykke ad vejen. Men det endelige svar må du selv give for selv at kunne stå inde for det fuldt og helt. – Under mine overvejelser af fiskernes situation kom jeg til at tænke på en passage i Ernest Hemingway's bog »Den gamle mand og havet«. Der hvor den gamle fisker Santiago er på vej ud i Golfstrømmen for at fiske: »For ham var havet altid *la mar*; det er det, de kalder hende på spansk, når de elsker hende. En gang imellem siger de, der elsker hende, slemme ting om hende, men det bliver altid sagt, som om hun var en kvinde. Nogle af de yngre fiskere, der bruger bøjer som flod på linerne, og havde motorbåde, der var købt, når hajleveren havde givet godt med penge, omtalte hende som *el mar*; det er hankøn. De talte om hende, som om hun var en modstander, eller et sted, eller som om hun var en fjende. Men den gamle tænkte altid på hende som et hunkønsvæsen, som noget, der skænkede eller nægtede store gaver; og hvis hun gjorde noget vildt eller ondt, var det, fordi hun ikke kunne lade være. Månen påvirker hende, som den påvirker en kvinde, tænkte han.« Sådan noget lignende oplevede jeg de vestjyske fiskeres forhold til det hav, der er deres arbejdsplads. RENITA af Ringkøbing sejlede, som det var hendes bestemmelse. Hun ændrede kurs nogle gange for at finde bedre fiskepladser. Resultatet blev en last med et udbytte, som ingen om bord havde grund til at være utilfredse med, selv om de havde oplevet rigere last. Men fiskerne vidste, at havet er lunefuldt og uberegneligt og at fiskene har deres egne veje, som hverken ekkolod eller supermoderne fiskegrej ikke altid kan følge.

For nu at blive i billedsproget: Hvordan er det så gået med Vestjyllands Højskoles kurs i 1978? Har vi været dygtige nok til at finde de fiskepladser, der kunne give et rimeligt udbytte til dem, der har været med på årets togt? Tja, det ligger nok uden for mine forudsætninger at kunne give et udtømmende svar på disse spørgsmål. Hvad jeg kan tillade mig at sige er, at vi her på skolen: medarbejdere og bestyrelse, har gjort, hvad vi kunne for at leve op til Vestjyllands Højskoles formål: »– at drive en højskole

til fremme af den almindelig oplysning på folkelig og kristen grund.« De ydre former for dette arbejde kender de fleste af jer, som det kommer til udtryk i skoleplaner, kursusbrochurer, presseomtale m.m. Om det er lykkedes indad til, kan den enkelte deltager af de forskellige kursustilbud afgøre med sig selv og formidle dette indtryk til deres nærmeste.

Samarbejde og fællesskab er en vigtig opgave og udfordring på en højskole. Tidligere kom det til udtryk igennem foredrag, fælles gymnastikudfoldelse m. m. Disse former for fællestimer har ikke figureret på ret mange højskolelærers timeplaner i de senere år. Fællesskabet i skolernes arbejde har fundet andre veje, f. eks. gennem emnedage og -uger, hvor man i fællig har løst én eller flere fællesopgaver. Ønsket om flere fællesaktiviteter har imidlertid manifesteret sig fra elevside på det sidste. Som et svar på dette ønske, tilbød vi på vinterskolen projektorienteret undervisning omkring nogle overordnede emner. Disse blev stykket ud i nogle underemner, der blev behandlet af forskellige grupper. Disse grupper skulle så arbejde med det overordnede emne som ledetråd og i nært samarbejde med de andre delgrupper. Det var et tilbud og et eksperiment. Som det går med de fleste eksperimenter, så lykkedes det kun halvt. På nogle områder bedre end andre. Projektorienteret undervisning kræver en udviklet kollektiv arbejdsdisciplin, som mange af os (lærere og elever) ikke er opdraget til. Men vi gjorde nogle meget værdifulde erfaringer i pædagogisk henseende, og vi fik trods alt et godt fagligt udbytte af eksperimentet. Og vi blev klar over, at det man kalder integreret undervisning ikke bare er noget man kan aftale, at man praktiserer på bestemte fagområder, men at det er noget, der skal gå som en rød tråd gennem hele højskolens undervisning.

Som et led i disse fællesaktiviteter, der gik på tværs af de normale fagopdelinger, arrangerede vi igen i år nogle udenlandsrejser. De havde følgende mål: England, Spanien og Polen (2 hold). På grund af de mange besværligheder af forskellig art, der har været forbundet med rejsernes forberedelse og arrangement, har vi besluttet os for ikke at indlægge rejser som en del af højskoleopholdet – i alle tilfælde foreløbigt. Så rejser i almindelighed overlader vi herefter til Tjæreborg og Spies blandt andre.

I forbindelse med højskolens virke vil jeg gerne nævne de udadvendte kontakter, vi har haft gennem årene og som jeg synes, vi har fået udbygget i året som gik. Det gælder først og fremmest kontakten med omegnen, til naboer, til organisationer, til virksomheder, til foreninger og til egnens teatre: Team- og Tuqakteatret. Jeg vil gerne her sige tak til alle for et godt samarbejde. Takken gælder også alle de ekeltpersoner, som har givet et nap med i skolens arbejde.

For Vestjyllands Højskole begynder sommeren midt i maj måned, kort tid efter at vinterskolens elever har forladt skolen. For da begynder sæsonen for skolens korte kurser. Det betyder her »Ældrekurser« og »Temakurser«. Vi kan igen i år konstatere, at de lidt ældre årgange og pensionisterne er glade for at komme til Vestjylland og at vi derfor løser en velmotiveret opgave ved at arrangere disse kurser. Temakurserne er nu ved at være en fast bestanddel af Vestjyllands Højskoles undervisningstilbud. De er et fornyende, krævende og spændende indslag i skolens hverdag.

På medarbejderfronten er der igen sket noget nyt. Bodil Bjerring fik hjemlængsel og er flyttet tilbage til Ålborg. Vi siger dig tak for dine to år her på skolen, hvor du gav dig selv fuldt og helt, og ønsker dig held og lykke fremover. Som afløser for Bodil er Algot Øhlenschlæger blevet ansat – hvad og hvem han er, vil jeg ikke fortælle noget om her. Det kan I selv snakke med ham om, når I kommer inden om på skolen; så har I et emne at starte en samtale på.

Sommerens store arrangement var jo elevforeningens initiativ omkring weekenden »Vestjyder og spillemænd«. Det var, da det i sin tid blev påbegyndt, et arrangement af formidabelt omfang – så omfattende, at jeg havde mine tvivl om, at elevforeningen nu også kunne klare det. Men de klarede det! Og det blev alle tiders weekend. Det blev to dage, hvor musik og livsglæde fandt hinanden og gik op i en højere enhed, hvis man nu skal udtrykke sig lidt højtideligt. Og det synes jeg godt man må i denne sammenhæng. Det blev en dejlig oplevelse for de 6–700 mennesker, som samledes omkring arrangementet disse to sommerdage. Der blev spillet og danset i kort sagt alle hjørner og kroge af Vestjyllands Højskole. Allerede lørdag formiddag kl. 10 var musikken og dan-

Foto: Ole Bengt Lund

sen i fuld sving uden for havestuen. Og arrangementet sluttede i gymnastiksalen med Ingeborg Munk som enestående centrum. Der kunne jo skrives en lang artikel om denne weekend. Jeg skal begrænse mig til kort at berette om afslutningen, fordi den gjorde et dybt indtryk på mig personligt. Ingeborg Munk var ansat på Høgaager Folkemusikhus, statsansat på kvalifikationer, som ikke er helt almindelige: i sig rummede hun et enestående antal af folkeviser, digte, som var blevet til eller født på *stedet*: kostalden, marken, læhegnet, markedet, ballet, brylluppet, eller hvor som helst der var anledning til at digte og synge. Ja, jeg skriver *var*, for Ingeborg døde kort tid efter denne søndag eftermiddag på Vestjyllands Højskole. – Men tilbage til eftermiddagen: vi sad en 2-300 mennesker i gymnastiksalen og ventede på Ingeborg. Hun var blevet forsinket. Ingen uro, ingen utålmodighed af den grund. Vi ventede bare, og hun kom. Da hun kom, blev hun mødt af forsamlingen med en sang, som hun selv havde gjort kendt. Og derefter var det hendes tur. I to timer holdt hun forsamlingen i ånde med sine viser og kommentarer. Det var den bedste prædiken, jeg havde hørt længe. Ingeborg var i besiddelse af en værdighed, der gjorde, at oplevelsen blev noget ganske usædvanligt.

Hvorfor nu dette digt af Grethe Risbjerg Thomsen som overskrift? Jeg kunne jo svare med, at lyrik ikke er noget, der skal forklares, men opleves. Men lad mig så prøve at forklare mig. Jeg fornemmer ofte højskole – her forstået som samvær mellem menesker – som vandringer ind på nyt og ukendt landområde. Jeg må tænke mig godt om, inden jeg tager det næste skridt. For det vil altid efterlade spor, og træder jeg forkert, vil sporet virke skræmmende. Det gælder ikke bare mig, det gælder os alle. Netop derfor synes jeg, at det er værd at erindre, at: »– her bliver alle dine spor at se«.

Post' scriptum.

På faldrebet skal jeg endelig nævne, at vi her i oktober måned har etableret et liniefag: GENBRUG. Det er et undervisningstilbud til dem, der ikke har lyst til arbejde med boglige fag det meste af dagen, men i stedet har lyst til at bruge hænderne og samtidig være med til – i det små – at løse en nationaløkonomisk opgave (nærmere oplysninger kan fås ved henvendelse til skolen).

Günther.

Fra Grundtvig til det moderne skole- demokrati

AF R. JOHN VAN DE MAELE

Det er hverken J. J. Rousseau eller Grundtvig, som har fundet på ordet skoledemokrati. Ordet blev til for et par år siden, da nogle begejstrede nordmænd skulle udarbejde fundatserne til Oslos Forsöksgymnas. Tanken om at bygge på demokrati stammer ellers fra Grundtvig. Højskolen skulle gerne være en demokratisk skole – det må man i alt fald slutte fra Grundtvigs skrifter.

»Her ser man en af de vigtigste Grunde, hvorfor jeg kun nødig indlader mig dybere i Udviklingen af den fokelige Høiskoles Indretning, da det ligger i Sagens Natur at naar Værket skal lykkes, maa Indretningen ikke være efter Enkelt-Mandens, men efter Folkets Hoved, og ligesaa meget efter Ungdommens som efter Alderdommens Hjærte, saa man skal, saavidt mueligt, lade Indretningen skabe og udvikle sig selv.«

Mange højskolefolk har gjort et godt stykke arbejde og har i alt fald forsøgt at finde demokratiske løsninger. Ludvig Schröder formulerede højskolemiljøet – eller forholdene lærerne og eleverne imellem – på følgende måde:

»De unge skal stå fuldkommen frit overfor lærerne, så de kan tage af deres ord, hvad de kan bruge og lade resten stå ved sit værd, medens lærerne på den anden side må søge at være sig selv uden at spørge, om deres ord vinder bifald eller ej.. Kun hvor der således er frihed i forholdet på begge sider, kan noget godt udrettes.«

Det er forbavsende, at man ikke er nået videre indtil for godt 10 år siden, da man for første gang vedtog, at »skolen ville bygge på skoledemokrati for at skabe grundlag for elevernes vækst og udvikling i videst mulig forstand.« Bag ideen fandtes en masse viden om Summerhillskolen. I virkeligheden har A. S. Neill gjort en indsats, som man ikke kender mage til. Da han i 1921 grundlagde Summerhillskolen, har han vel næppe tænkt på begrebet demokrati. Spørgsmålet melder sig, om han overhovedet har tænkt

på noget system. Efter hans bøger at dømme, findes der på Summerhill ikke ret meget, der minder om planlægning og effektivitet. Neill var meget optaget af tanken om opdragelse i lykkelighed – og den slags opdragelse kræver frihed. Selvom skolens formålsparagraf – hvis den overhovedet havde det i 1921 – ikke handler om skoledemokrati, så er det indlysende, at opdragelse i lykkelighed ikke kan blive til under autoritære forhold. Demokrati har ikke været noget man skulle hente et andet sted fra; demokrati har været Summerhills fundament. Og det er måske ikke den hele sandhed: Neill har været Summerhills fundament. Det er næsten ikke til at tro, hvad han har præsteret i løbet af de mange år, han har været rektor på Summerhill.

Andre skoler dukkede op. Jeg tænker på Bernadotteskolen i Hellerup. Jeg vil jo nødigt udtale mig om inspirationskilderne, der ligger bag skolens start. Det kan være friskoletanken. Det kan være Neills fantastiske eksperiment. Det kan være en blanding af ideer. Det er heller ikke det afgørende spørgsmål. Det ville være langt vigtigere at finde ud af skolens indflydelse på den danske folkeskoles udvikling. Har det bare været et forsøg (ligesom NEC i Snedsted), eller har man hentet ideer derfra?

Det er mærkelig nok, at skoledemokrati ikke er en realitet i dag, men et fænomen man slås om. Hvordan kan man få demokratiet til at fungere, hvis børnene ikke opdrages til demokrati? Og det er endnu mærkeligere, når man blot tænker på, at vikingesamfundet var et demokratisk samfund. Vestlige krøniker, der handler om vikingernes bedrifter langs de franske kyster, siger at alle vikinger var høvdinger, *nogen overherre havde de ikke*. Tinget var den øverste lov. Forklaringen må vel være denne, at kristendommens indflydelse har været stærkere end den unordiske ånd! Vikingerne var jo ganske klar over Absalons virkelige rejsemål – hvordan skulle man ellers forklare ødelæggelsen af Hamborg i 845? Men i løbet af tiden har den kristelige erobningsånd sejret, ligesom den har sejret i Latin-Amerika og andre steder. Hvad er der tilbage fra Afrikas oldtid? Med kristendommen blev Nordens tusindårige demokrati afløst af et system sydfra, der byggede på romernes teori om at skabe splid for at herske. Grundtvig har været den første til at lægge mærke til disse fænomeners rette sammenhæng. »Folkeligt skal alt nu være« digtede han en gang – og folkeligt blev alt, den dag han gik sig en tur under prædiken. Menigheden lyttede i timevis til den gamle Vartovpræst. Grundtvig var kommet ned

fræ prædikestolen og stod blandt de andre mennesker. Også det var udtryk for Grundtvigs demokratiske indstilling. Han havde oplevet meget alvorlige kriser, idet han netop havde gravet sig tilbage i nordens oldtid og ikke kunne knytte den til samtidens ideer; hverken til de kirkelige eller statslige ideer. Det er også fra vikingetiden han har hentet sine frihedstanker. Vikingerne var frie mænd, kun besejret af havet en gang imellem. Tinget var et meget alvorligt møde – alvorligere end nutidens folketing, hvor det blot drejer sig om at stemme hinanden ihjel . . . »ad demokratiets veje«. Vikingetidens demokrati kan sammenlignes med kvækernes samfundsmønster: det altafgørende er at finde en løsning, som enhver kan acceptere. Altså ikke en løsning, som fremtvinges i kraft af et partis (eller partiers) flertalsposition. Det er godt nok en mærkelig historie.

Grundtvig har gjort et enestående stykke arbejde, og resultaterne af denne hans store indsats foreligger i en hundrede års højskoletradition. Det er måske ikke rigtigt at bruge ordet tradition, thi højskolen nærmer sig mere end nogensinde før Grundtvigs oprindelige tankegang. L. Schrøder var uden tvivl en dygtig pædagog og en fremragende højskolemand – og jeg skal ikke sætte spørgsmålstegn ved resultaterne af hans arbejde, tværtimod – men den schrøderske højskole var ikke en skole, der byggede på skoledemokrati.

Sågar Neills verdensberømte Summerhillskole kan ikke betragtes som en skole, der bygger på skoledemokrati; denne her påstand skal imidlertid ikke tolkes på den måde, at arbejdsformerne på Summerhill ikke skulle være demokratiske. Når man taler om skoledemokrati, så indebærer det, at der findes en formålsparagraf, hvori demokratiet omtales som den foretrukne beslutningsproces. Skoledemokrati! Selvom vi er enige om demokratiets betydning for menneskets harmoniske udvikling, kan det godt være, at vi er uenige med hensyn til »formen«. Skal det være direkte eller indirekte demokrati? Der findes masser af elementer til at forsvare det direkte demokrati, men man skal indrømme, at direkte demokrati fungerer langsommere end indirekte demokrati. Et godt eksempel er Svejts. Men skal alt nu også gå så hurtigt som i dag? Hurtige beslutninger er ikke nødvendigvis gode beslutninger.

På Forsøksgymnasiet i Oslo har man fundet en glimrende løsning, synes jeg. Den øverste myndighed er Almannamötet, eller generalforsamlingen. Generalforsamlingen er dog ikke en afstemningsfor-

samling, som vi kender den fra aktieselskaberne. Til at begynde med er der to slags generalforsamlinger: et møde hvor man drøfter sagerne, og et møde hvor man tager beslutninger. Selvom påstanden om beslutningshastigheden må accepteres, fungerer »forvaltningsdemokratiet« ikke meget hurtigere. Jeg husker endnu EF-debatten. Der var tale om et meget alvorligt spørgsmål, og det blev drøftet indgående ... mange andre spørgsmål er mindst lige så vigtige, men man tager sig ikke tid til at drøfte dem på samme måde. Ved direkte demokrati er man jo simpelthen nødt til at drøfte sagerne og finde en fællesløsning. Jeg husker, hvad Åge Rosendahl Nielsen sagde, den gang vi var oppe i det nordlige Jylland for at besøge New Experimental College: »når man forsøger at overbevise én om et eller andet, så er det ofte et tegn på svaghed – man søger støtte.« Hvis man tager sig rimelig tid til at snakke sammen – så har man ikke behov for at overbevise. Man vil drage konklusioner fra drøftelserne og nå til en tilfredsstillende løsning i al frihed.

Friheden er ensom, siger Mosse Jørgensen. Og det har hun vel nok ret i, fordi den frihed hun taler om, er den anarkistiske og ikke den demokratiske frihed. De mennesker, der kom til Oslos Forsøgsgymnas, havde aldrig haft lejlighed for at benytte sig af den positive frihed, eller friheden til noget. Så måtte de vel gennem den negative frihed eller friheden fra noget. At sidde sammen og blive væk fra timerne, det var lykken. Neill giver iøvrigt mange eksempler. Børn, der kommer fra autoritære skoler, skal lægge deres maske af. I løbet af de mange år har han haft »høflige drenge«, der efter en uges tid på Summerhill ikke var til at genkende. De var blevet uartige drenge, hvis man så må bruge ordet. Nogle piger ville ikke frisere sig og andre blev væk fra timerne. Og hvad gjorde han? Ingenting! Det er nogenlunde det samme, der er sket på Forsøgsgymnaset i Oslo – og man må regne med, at det fremdeles vil ske. Man må jo huske på, at disse unge mennesker først og fremmest skal finde ud af hvor de står, og først derefter vil de kunne administrere den positive frihed, eller friheden til noget.

At det ikke går gnidningsløst, skal vi næppe være forbavset over. Vi kan heller ikke forlange, at skoledemokratiet bliver en realitet i løbet af de næste fem år – for når jeg siger realitet, så betyder det: skoledemokrati fra folkeskolen til universitetet, og ikke blot på et forsøgsgymnasium. Næsten alle steder forsøger man den gyldne middelvej, som gerne skulle være et tegn på respekt for medmennesket. Men hvis der bare fandtes lidt mere respekt for

medmennesket, så ville debatten om skoledemokrati ikke være nødvendig – demokratiet ville eksistere!

Jeg vil gerne en gang til citere Grundtvig. Til at begynde med illustrerer citatet min påstand om kirkens indflydelse på det nordiske samfund, og digtet siger også noget om frihed.

Ja, I sønner af kæmpeæt!

Lad os forstå vor fordel ret.

Slagne vi er over hver sin læst,
frihed er hvad os tjener bedst.

...

Frihed for alt hvad der stammer fra ånd
som ikke ændres, men arges ved bånd.

De sidste linier skal forstås på baggrund af den historisk-poetiske anskuelse, der siger, at det sammenbindende i folket er myterne, historien og sproget . . . og ikke kristendommen. Jeg er overbevist om, skønt tanken må gerne stå ved sit værd, at skoledemokratiet ville have været en realitet, hvis kristendommen ikke havde fundet sin vej til Danmark. Digtet siger endvidere, at friheden er, hvad os tjener bedst, eller skal man sige det på en anden måde: *frihed er det bedste guld*. Mennesket lærer sig ikke at leve ved at abe efter, men ved at tilegne sig med vilje. Om skolens indretning kunne der ikke være nogen tvivl, den skulle være folkestyret som resten af samfundet. *Skolen for livet* var altså en demokratisk skole; i hvert fald for så vidt Grundtvig har beskæftiget sig med den.

Man bruger jo tit ordet *højskolefolk*, og det er vel rigtig i den forstand, at de mennesker, der er tale om, danner en gruppe, skønt de tilhører folket som helhed. Men det er også galt. Det tyder på, at folket ikke betragtes som helhed i dag. At man ikke gør det, hænger sammen med, at de unge ikke opdrages til demokrati, nøglen til et større fællesskab. Vi vedkommer de andre, og de andre vedkommer os, men hvor tit forbander vi ikke vores naboer. Hvis den eller den gruppe af fagfolk strejker, så er vi sure på dem . . . vi kan jo ikke undvære toget, elektricitet osv. Men har vi prøvet på at sætte os ind i disse menneskers problemer? Det er det vigtigste ved skoledemokrati: der er ingen forpligtelser, *eller måske kun den »forpligtelse«, at man skal tage hensyn til andre mennesker*. Og det skader ikke – tværtimod! Idet man står åben for andre mennesker, skabes der venskabsbånd.

Hvis man begynder med at opdrage børnene til demokrati lige fra de er fødte, så tror jeg, at friheden ikke vil være ensom som i

dag. Der vil skabes bånd. Fra filosofernes side vil man måske hævde, at den slags frihed ikke kan betragtes som frihed i absolut forstand, men det kommer ikke os ved. Det drejer sig om mennesket og fællesskabet. Det drejer sig om et samfund, hvori mennesket kan leve et liv som menneske – hvori samtykke ikke er tvang, men et naturligt fænomen.

Jeg vil jo nødig udtale mig om fremtiden. Man risikerer vel ikke just pelsen ved at gøre det, men det tjener os ikke. Det, det drejer sig om, er nutiden, og man mister vel ingenting ved at forsøge noget nyt. Forsøgsgymnasiet i Oslo og Summerhill-skolen har været væsentlige bidrag til pædagogikkens udvikling og demokratiske virkeliggørelse. Det er vores opgave at sætte os ind i de tanker, for at vi ikke skal blive umyndiggjorte både med hensyn til den kommende generations opdragelse og vores rettigheder i dette vores samfund!

Nyt fra elevforeningens bestyrelse

På elevforeningens generalforsamling den 24.09. 78 kom der en tilføjelse til foreningens vedtægter.

Den går ud på, at de til enhver tid indeværende elever kan sende 2 repræsentanter til elevforeningens bestyrelsesmøder. Disse 2 repræsentanter har taleret, men ingen stemmeret. I bestyrelsen hilser vi denne nye ordning velkommen, og håber det vil give nye elever mulighed for bedre indsigt i elevforeningens arbejde.

I week-enden den 22.-23. juli 1978 har elevforeningen afholdt sit hidtil største arrangement, nemlig folke- og spillemands-week-end.

Da denne week-end er omtalt andet sted i bladet, skal vi undlade at komme nærmere ind på det her, men blot udtrykke vores glæde og tilfredshed med arrangementet.

På generalforsamlingen blev man enig om at lave et lignende arrangement den 21.-22. juli 1979.

Derfor vil der på »Fastelavnsrådet 1979« være fremlagt lister, hvor interesserede hjælpere kan påskrive sig. Vi håber på stor tilslutning.

Til sidst vil elevforeningens bestyrelse hilse højskolens nye lærer Algot og hans familie velkommen.

Bestyrelsens sammensætning pr. 24.9. 1978:

Formand:	Thomas Petersen
Næstformand:	Torben Brohus Preben Olesen
Sekretær:	Hanne Kirt Verner Stendorf

Generalforsamling den 24. september 1978

Fremmødt til generalforsamlingen var 28 stemmeberettigede, lærere og andre interesserede. Formanden bød velkommen, hvorpå den nye lærer, Algot Øhlenschläger blev valgt som ordstyrer.

Dagsordenen var:

1. Formandens beretning.
2. Regnskab.
3. Indkomne forslag.
  - 1) Vedtægtstilføjelse.
  - 2) Beretning fra Københavnerklubben.
  - 3) Vedtægtsændring.
  - 4) »Gammel« og ny folkemusikfestival.
4. Bestyrelsesvalg.
5. Revisorvalg.
6. Eventuelt.
  - 1) Valg af folkemusikudvalg.
  - 2) Nyt navn til Københavnerklubben.
  - 3) Ændring af generalforsamlingens tidspunkt.

Formandens beretning og kassererens regnskab blev fremlagt og godkendt. Derefter gik vi over til indkomne forslag, hvoraf der var 4.

Preben fremkom med et forslag til en vedtægtstilføjelse. Den bestod i, at de indeværende elever skulle kunne vælge 2 repræsentanter til at deltage i bestyrelsesmøderne, dog uden at have stemmeret. 24 stemte for og ingen imod vedtægtstilføjelsen, som derved var vedtaget.

Dernæst aflagde Ole B. Lund beretning om Københavnerklubben's 1. års arbejde. Næsten alle var positivt stemt over for klubben's arbejde og udtrykte ønske om, at den skulle fortsætte.

Ole kom derpå med et forslag til en vedtægtsændring, der bestod i, at man til den årlige generalforsamling hørte beretning fra Københavnerklubben. 21 stemte for og 2 imod, hvorved dette også var vedtaget.

Her efter fortalte Thomas Petersen lidt om arbejdet med og under folkemusikfestivalen, og det absolut positive resultat, vi vist alle syntes den gav. Han opfordrede kraftigt til at give opbakning omkring en eventuel ny festival. Forsamlingen var positiv stemt over for dette.

Næste punkt var bestyrelsesvalg, hvor 3 personer var på valg. 6 kandidater blev opstillet, af hvem Thomas Petersen, Hanne Kirt, Preben Olesen og Inge ? fik flest stemmer. Inge blev herved suppleant.

Revisorvalget kom dernæst, hvor Charles Gam og Boye Jensen blev genvalgt.

Under eventuelt var 3 punkter. Det første var valg af et nyt folkemusikudvalg, der i samarbejde med bestyrelsen skal planlægge næste folkemusikfestival. Følgende blev valgt: John Hansen, Trisse Ludvigsen, Per Slyngborg Madsen, Ulla Poulsen og Gert Johansen.

Et par fra Københavnerklubben ønskede at få ændret klubbens navn til Sjællandsafdelingen, hvad der så blev gjort. Et forslag om ændring af generalforsamlingens tidspunkt ville bestyrelsen tage op til overvejelse.

Vestjyllands Højskoles elevforening

Regnskab for perioden september 1977-78

Indtægter:

Indg. kontingent vedr. 1977-78	2.160,00	
Indg. renter vedr. giro	24,99	
Overskud vedr. årsmøde 1977	508,10	
	<hr/>	2.693,09

Udgifter:

Udsendelse af årsskrift	1.458,70	
Indbydelser til årsskriftet	139,50	
Foredrag og kørsel	380,00	
Kørselsgodtgørelser	330,00	
	<hr/>	2.388,20

Årets overskud		<hr/>	384,89	<hr/>
----------------------	--	-------	--------	-------

Formue:

Indestående på girokonto	436,67			
Lån til folkemusik week-end	1.000,00			
	<hr/>			
Formue ialt		<hr/>	1.436,67	<hr/>

Regnskabet er gennemgået og godkendt.

H. Boye Jensen

Charles Gøm

»Vestjyder og spillemænd«

På elevforeningens generalforsamling i september 1977 blev der nedsat et udvalg på 7 medlemmer, som skulle forberede og afholde en folke- og spillemandsmusik week-end den 22.-23. juli 1978. Formålsparagraffen for denne week-end blev vedtaget på vores første møde og fik følgende ordlyd:

»At udbrede kendskabet til folke- og spillemandsmusik blandt vestjyder og kendskab til Vestjyllands Højskole, samt knytte spillemandsforbindelser.«

Vi tilstræber, at spillemændene kommer fra Midt- og Vestjylland.

Den økonomiske baggrund for vores arrangement blev skabt ved garantisummer fra kommune, amt og stat på ialt kr. 13.000,-, fra SDS i Ringkøbing modtog vi et direkte tilskud på kr. 500,-.

Der var tilmeldt ca. 70 udøvende kunstnere, som hver modtog et symbolsk beløb på kr. 200,- + kost og logi for hele week-enden.

Week-endens arrangement var berammet til at starte lørdag kl. 10.00, men allerede fredag aften strømmede det til med både spillemænd og gæster. Spillemændene blev indkvarteret på skolen, og gæsterne stillede deres medbragte telte op på en mark, som skolens naboer Grete og Karl Christensen velvilligt havde stillet til rådighed. I løbet af week-enden nåede tælleapparatet op på 550 betalende gæster.

I forbindelse med bespisningen af alle disse mennesker havde Elly og hendes hjælpere arrangeret et cafeteria, hvor alle kunne få tilfredsstillet deres sultne maver.

Selve musikudfoldelsen foregik flere steder på skolen. Bl.a. havde vi en udendørs scene, hvor Spilledåsen, Rebild Spillemændene, Rumlekvadrillen, Alhedens Spillemænd, Hereford Convention, Wonsta' Awten spillede.

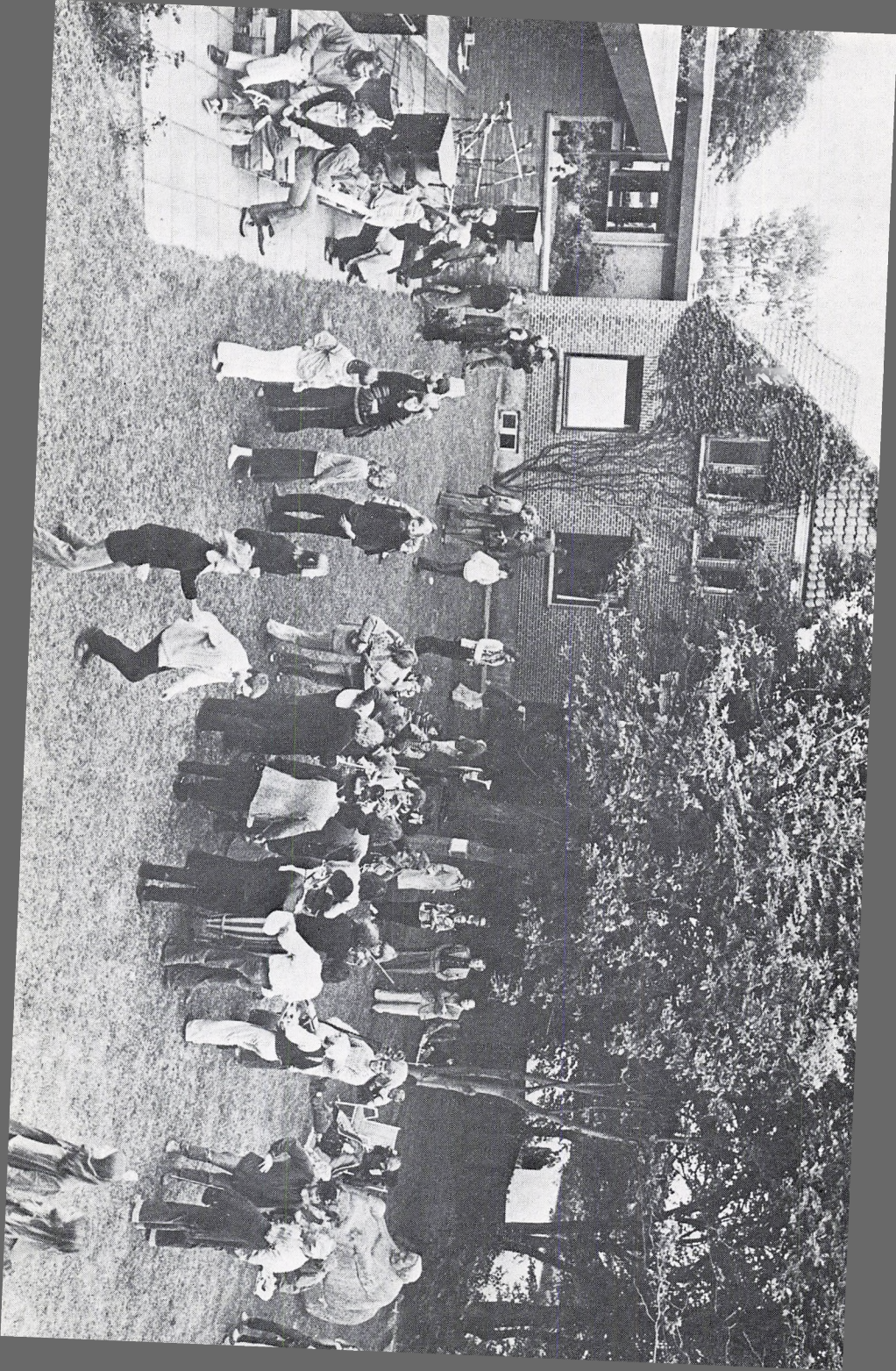
I gymnastiksalen havde Folkemusikhuset fra Hoager arrangeret »åbent folkemusikhus«. Her kunne man opleve den gamle spillemandsstradition udført af ung og gammel i en skøn forening.

Ved afslutningen søndag kl. 16,00 var stemningen på sådanne

højder, at spillemændene simpelthen bare fortsatte, afslutningen skete derfor først kl. 17.00.

Flere af de medvirkende opfordrede til gentagelse næste år.

På generalforsamlingen september 1978 fik vi enstemmig tilslutning til at lave et lignende arrangement. Denne week-end er fastsat til den 21.-22. juli 1979.

Regnskab for Folke Musik Weekend den 22. og 23. juli 1978

Udgifter:

Lån fra elevforening	kr. 1.000,00
Annoncering, plakater	- 3.400,00
Musikudgifter, transport, kost (til musikere)	- 15.400,00
Øl, vin, cigaretter	- 8.900,00
Stempler, hegn, maling m.m.	- 1.700,00
Diverse udgifter	- 2.000,00
Transportudgifter til mødedeltagere	
41 fremmødelser à kr. 100,00	- 4.100,00
Merværdiafgift	- 3.000,00
	<hr/>
Ialt	kr. 39.500,00
	<hr/>

Indtægter:

Tilskud	kr. 1.500,00
Billetsalg	- 18.255,00
Øl, vin, cigaretter	- 15.900,00
	<hr/>
Ialt	kr. 35.655,00
	<hr/>
Difference	÷ kr. 3.845,00
	<hr/>

Huskeseddel for 1979

5. maj: Vestjyllands Højskoles start for 10 år siden markeres ved en jubilæumsfest.
21. – 22. juli: »Vestjyder og spillemænd«. Elevforeningens vellykkede arrangement gentages.
21. – 22. – 23. september: Elevmøde.

Sommerkurser 1979

TEMAKURSER

- Tema 1: 25. juni – 1. juli. »Myter, folkekultur, folkedans«.
Tema 2: 2. – 8. juli. »Litterære strømninger i 70-erne«.
»Billedbatik«.
Tema 3: 9. – 21. juli. »Natur- og samfundsressourcer i Vestjylland«
»Spinding og vævning«.
Ridelejr arrangeres for deltagernes børn.
Arbejdsformen er foredrag, gruppearbejde og ekskursioner.

ÆLDREKURSER

Disse kurser er tilrettelagt for de lidt ældre årgange, men principielt er der ingen aldersgrænser. Bemærk, at to af kurserne er koncentrerede om nogle hovedtemaer. På de øvrige kurser indeholder fagtilbudene: litteratur, samfundsforhold, miljøproblemer, musikorientering, sang, keramik, motion m. m.

Arbejdsformen er foredrag, studiekredse og ekskursioner.

- Kursus 1: 14. – 26. maj. Der er to hovedtemaer: »Kulturelle eksperimenter i Vestjylland« og »Spinding og vævning«.
Kursus 2: 28. maj – 9. juni. Almindelige fagtilbud.
Kursus 3: 11. – 23. juni. Almindelige fagtilbud.
Kursus 4: 25. juli – 6. august. Almindelige fagtilbud.
Kursus 5: 8. – 20. august. Hovedtema: »Vestjyske landsbykirker og noget om livet i dem«.
Kursus 6: 23. august – 4. september. Almindelige fagtilbud.

Skriv eller ring efter specialbrochurer

Nyt fra Landsforeningen af Højskoleelever

AF TRINE DIRKS

Landsforeningen af Højskoleelever (La H) udgøres af 28 elevforeninger og har til formål at virke til gavn for den danske folkehøjskole, bl.a. gennem driften af Højskolernes Sekretariat i samarbejde med Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark (FFD).

Det årlige repræsentantskabsmøde blev afholdt week-enden 3.-4. juni 1978 på Ryslinge Højskole. Mødet vedtog, at punktvalg til LaH's styrelse behandles på et ekstraordinært repræsentantskabsmøde inden 6 måneder. Dette skyldes hensyn til spørgsmålet om valg af ny formand for LaH, da Robert Pedersen på mødet meddelte, at han ønskede at fratræde. R. P. fortsætter som formand for Højskolernes Sekretariat.

Det ekstraordinære repræsentantskabsmøde afholdes lørdag den 18. november 1978 på Brogården. Den ny styrelse ventes at få til opgave at finde en endelig løsning på formandsspørgsmålet samt forberede en grundlag drøftelse af LaH's virksomhed på det næste ordinære repræsentantskabsmøde, som afholdes i april måned i forbindelse med en omlægning af regnskabsåret.

Ang. økonomien blev det vedtaget fortsat at søge tipsmidler. Pengene anvendes til foreningens blad, udvalgsarbejde, sekretariatsudgifter, møder o. l. Kontingenter fastsættes uændret til 75 øre pr. elevforeningsmedlem pr. år.

Kontaktudvalgene København/Århus

Der har været afholdt fire kontaktudvalgsmøder i København og to i Århus. I alt fjorten elevforeninger har været repræsenteret ved tolv personer i København og ni i Århus.

Formålet med kontaktudvalgene er at give elevforeningerne mulighed for at udveksle informationer og ideer. Det har derfor også været ganske naturligt at tage den identitetsdebat op, som repræsentantskabsmødet 1977 lagde op til. Nu er debatten så gået på i nogen tid og har handlet om LaH's formål, aktiviteter og dermed også struktur. Vigtigt er det, at der ikke er tale om en isoleret debat

omkring LaH. men at der tages udgangspunkt i elevforeningernes situation. Derfor er det også vigtigt, at så mange elevforeninger som muligt er med i kontaktudvalgsarbejdet. For debatten må naturligvis på et tidspunkt føre frem til afklaring og beslutning byggede på et bredt grundlag.

Københavnskredssamarbejdet

Københavnskredssamarbejdet består af Askovkredsen i København, Borups højskole, Højskoleforum, Den internationale Højskoles Københavnskreds og elevforeningerne fra Frederiksborg, Kalø, Skælskør og Vrå højskoler. Der har været afholdt 2 aftenmøder – i februar med fhv. minister K. Helveg Petersen: »De aktuelle muligheder for at komme ungdomsarbejdsløsheden til livs« og i marts med studenterpræst Jens Brøndum: »Hvordan kommer vi til bevidsthed om ressourceproblematikken?« I efteråret har der med Højskoleforum som arrangør været afholdt en oplæsningsaften med højskolelærer Gunnar Eskildsen, Krabbesholm. (Det planlagte møde med Schultz Petersen om myter er udsat til foråret). Samarbejdet med Højskoleforum fortsætter de kommende måneder, hvor man bl. a. vil interessere sig for det internationale børnear 1979.

Højskoleelever

På repræsentantskabsmødet i Ryslinge og på et senere styrelsesmøde blev det understreget, at man ønskede at bevare H.E. Form og indhold blev diskuteret, og man fremsatte på repræsentantskabsmødet forslag om flere LaH-informationer samt mere stof fra de enkelte elevforeninger.

Redaktionen bestræber sig på at lave et alsidigt blad – så derfor er alle reaktioner og forslag særdeles velkomne. Bladet udkommer stadig med 4 numre pr. år, hvilket nok kan synes for lidt. Forslaget om 8 nr. pr. år kunne absolut godt realiseres, men det kræver en arbejdskraft, som vi på nuværende tidspunkt ikke kan opdrive. Desuden er det et økonomisk spørgsmål, som ikke blot kan løses ved et evt. tilskud fra tipsmidlerne. For god ordens skyld må det bemærkes, at arbejdskraften er frivillig og ulønnet. Et forslag om lønnet sekretærhjælp er stadig uløst.

På repræsentantskabsmødet blev ideen om, at elevforeningernes bestyrelser burde tegne et kollektivt abonnement på 10 ekspl. igen

fremført – det støtter redaktionen naturligvis kraftigt, og vi har da også med glæde konstateret, at et par elevforeningers bestyrelser har fulgt opfordringen.

Pris: for enkeltabonnement i 1978: 15 kr. Kollektivabonnementer til een adresse: 10-49 ekspl.: 10 kr., 50 stk. og derover indhent tilbud. Enkeltnumre efter aftale. En mindre prisstigning vil ventes for 1979.

Abonnement: tegnes hos bladets kasserer på:

Giro nr. 5 27 21 65, Sjælsøvej 51, 3640 Birkerød.

Internationalt udvalg

Udvalget har hovedsagelig beskæftiget sig med mulighederne for at videreføre kontakterne med elevforeningsorganisationer i de øvrige nordiske lande. LaH har deltaget i nternational konference om voksenundervisning på Nordens folkliga Akademi, Kungälv, i august, og der arbejdes på en fælles konference om arbejdsløshed og folkehøjskolesituationen i foråret 1979 for særligt vidende og interesserede højskolefolk.

Nyt fra Højskolernes Sekretariat

AF ARNE ANDRESEN

I dag er der 83 højskoler med i Højskolernes Sekretariat, hvor H.S. arbejder med den udadvendte aktivitet for at få nye kredse af mennesker til de danske folkehøjskolars kurser.

Fællesbrochuren er et stort aktiv i dette oplysningsarbejde og er udsendt/uddelt i år med 75.000 eksemplarer. Brochuren er på 80 sider, og der er opført både lange og korte kurser deri.

De korte kurser trykkes også på en plakat, som er udsendt/uddelt med i alt 18.000 eksemplarer.

I foråret 1978 udsendte H.S. en lille rød folder, som kort fortæller noget om folkehøjskolerne og om, hvordan man kan få flere oplysninger. Den er trykt i 54.000 eksemplarer, og der er udsendt/uddelt ca. 36.000 eksemplarer. Denne folder kan interesserede medlemmer få tilsendt, så elevforeningsmedlemmerne kan uddele den til kommende interesserede unge eller ældre elever.

Ligeledes har H.S. udsendt/uddelt de enkelte højskolars egne brochurer, og det drejer sig om i alt ca. 19.000 for de lange kursers vedkommende og ca. 33.000 for de korte kursers vedkommende, dvs. ca. 52.000 brochurer i alt.

Omfanget af udsendelserne ses også på frankeringsmaskinen. I 1977 har der været ca. 42.000 forsendelser med en samlet porto-udgift på ca. 55.000 kr.

Alle interesserede elevforeningsmedlemmer er velkomne til at aflægge Højskolernes Sekretariat et besøg i Vartov.

Vartov, i oktober.

Elevliste for foråret 1978

1. Ingeborg Andersen, Neubergt 29, Oslo 3
2. Jørgen Andreasen, Vollerupvej 45 B, 6392 Bolderslev
3. Karin Arvidsson, Vollerupvej 45 B, 6392 Bolderslev
4. Lilian Bang, Richtersvej 18¹, 8600 Silkeborg
5. Kari Bennekow, Storåvej 79, 7400 Herning
6. Svend Borch Pedersen, Emiliehøj 2, 8270 Højbjerg
7. Jorunn Bye, Christian VII's gt. 14, 9000 Tromsø
8. Inge N. Christensen, Reperbangade 14 B, 9000 Aalborg
9. Jan Christensen, Vestjyllands Højskole
10. Poul Christensen, Klostergade 3, 7770 Vestervig
11. Poul Erik Christensen, Danavej 28, 9990 Skagen
12. Heriette Gyrn, Holmelindvej 15, 2800 Lyngby
13. Richard H. Hansen, Stejlbjergvej 1, 5700 Svendborg
14. Søren E. Hansen, Smedegade 16, 5900 Rudkøbing
15. Poula Hentze, c/o Tindalid, Blok S nr. 310, 3900 Godthåb
16. John S. Jensen, Mariagervej 14, 9560 Hadsund Syd
17. Johannes D. Jensen, Vestjyllands Højskole
18. Preben Jensen, Bekkasinevej 7, Kølvrå, 7470 Karup
19. Per Jørgensen, Agerland 9, 7700 Thisted
20. Bodil Kristensen, Vestermarksvej 31, 6880 Tarm
21. Lissi Kristensen, Hedegårdsvej 23, Svankjær, 7755 Bedsted
22. Anita Krogh, Caprivej 4, 2300 København S
23. Jørgen K. Larsen, Skt. Hansgade 14, 2200 København N
24. Henry Lauridsen, Solsortevej 8, 7200 Grindsted
25. Klari Lennert, Kivitoqarfik 2, 3911 Holsteinsborg
26. Birger Madsen, Rosenvangsalle 202, 8270 Højbjerg
27. Jan Mikkelsen, Højtoftevej 97, 7700 Thisted
28. Peter Mikkelsen, Magnus gt. 9, 3700 Skien
29. Karin Müller, Genner Bygade 80, 6200 Aabenraa
30. Poul Bye Nielsen, Blegdalsparken 13, vær. 105, 9000 Aalborg
31. Torben Rahm, Bentonsgade 11, 2000 København F
32. Hanne Rasmussen, Leen C 2, Høje Tåstrup, 2630 Tåstrup
33. Kristin Runde, Magnus gt. 9, 3700 Skien
34. Niels Stokholm, Nr. Farimagsgade 25 A, 1364 København K
35. Karin Sørensen, Søvang Allé 21, 2770 Kastrup
36. Hanne Vigsted, Bentzonsgade 11, 2000 København F
37. Lise Øllgaard, Gredstedgård, 6771 Gredstedbro

Elevliste for efteråret 1978

1. Monika Birn, Peder Fabersgade 30, 2200 København N
2. Mina Dorph, Blok J nr. 204, 3920 Julianehåb
3. Marie Geisler, K'ajausarfik 3, 3950 Egedesminde
4. Bjarne Glad, Provst Bentonsvej 101, 2860 Søborg
5. Mette Guldborg, Nivåvænge 6¹, 2990 Nivå
6. Peter I. Hansen, Mellemgade 12 A, 5600 Fåborg
7. Jens Heisel, Asger Rygsgade 19, 1727 København V
8. Annika Holmberg, Götabergsgatan 32, 411 34 Göteborg
9. Hildur Jacobsen, Fr. Petersensgøta 3, 3800 Torshavn
10. Birgit S. Jensen, Sundbyvej 3, 3600 Frederikssund
11. Johanne Jensen, Aqqartarfik blok 3, 402, 3911 Holsteinsborg
12. Marianne L. Jensen, Klokkestøbergade 11, 4200 Slagelse
13. Turid Joensen, J. Paturssonargøta 22, 3800 Torshavn
14. Jakob Johansen, Strandengen 1, Bisserup, 4243 Rude
15. Johannes Johansen, Vestjyllands Højskole
16. Marie Johansson, Långgatan 56 A, 881 00 Sollefteå
17. Ulla Kirkegaard, Benvedvænget 25, 2830 Virum
18. Peter Klein, Høje Gladsaxe Torv 2, 605, 2860 Søborg
19. Mari-Anne Lützen, Houstrupvej 90, 6830 Nr. Nebel
20. Tove Mathiesen, Nederbyvej 151, Rinkenæs, 6300 Gråsten
21. Elmer Mikkelsen, Vestjyllands Højskole
22. Grethe Brun Nielsen, Vestjyllands Højskole
23. Dorthe Brun Nielsen, Vestjyllands Højskole
24. Annette Nordlund, Långgatan 49, 881 00 Sollefteå
25. Peter K. Sandager, Emil Pipersvej 38, 2800 Lyngby
26. Sem Semsen, Tasiussak, 3920 Julianehåb
27. Jørgen Stigsen, Elmegade 24 A, 2200 København N
28. Lene Pihl Sørensen, Nærumgade 9, 2200 København N
29. Ole Tarp, Roald Amundsensvej 14, 9210 Aalborg SØ

